

**Asystentura międzykulturowa jako instrument polityki integracyjnej:
przypadek polskiego systemu edukacyjnego
(streszczenie popularnonaukowe w języku polskim)**

Celem projektu badawczego jest uchwycenie roli asystentek/asystentów międzykulturowych w integracji dzieci, młodzieży i rodzin z doświadczeniem migracyjnym. „Asystent międzykulturowy” to osoba, która wspiera edukację oraz integrację dzieci i młodzieży z doświadczeniem migracyjnym w szkole. Kluczową umiejętnością asystenta jest znajomość języka kraju pochodzenia uczniów. W Polsce podstawa prawna do zatrudnienia pomocy nauczyciela istnieje od 1 października 2010 r. Stanowisko to wzorowane jest na stanowisku „asystenta edukacji romskiej”, które funkcjonuje już od 2004 r. Asystencki/asystenci międzykulturowi zatrudnieni są ze środków na kadre administracyjną i pomocniczą, a ich praca nie jest regulowana Kartą Nauczyciela. W roku szkolnym 2019/2020 w charakterze pomocy nauczycieli zatrudnionych było przez szkoły 72 osoby posługujące się językiem kraju pochodzenia uczniów. Oprócz tej kategorii są również osoby zatrudnione w ramach projektów prowadzonych przez organizacje pozarządowe (łącznie w Polsce zatrudnionych jest w ten sposób około 20 osób). W sumie w polskim systemie edukacyjnym nie więcej niż 100 osób pracuje jako asystentki/asystenci międzykulturowi.

Liczba cudzoziemców w Polsce systematycznie rośnie. Przez ponad dwie dekady napływ cudzoziemców do Polski był stosunkowo niewielki, z przewagą migracji czasowych o charakterze cyrkulacyjnym z Ukrainy. Do 2019 roku liczba obywateli Ukrainy posiadających karty pobytu w Polsce wzrosła o 570% w porównaniu z rokiem 2013. Według danych Urzędu do Spraw Cudzoziemców na dzień 1 stycznia 2020 roku w Polsce przebywało 422.438 cudzoziemców z zezwoleniem na pobyt. W roku szkolnym 2019/2020 w polskich szkołach uczyło się 39.858 dzieci cudzoziemskich. Do co trzeciej szkoły w Polsce uczęszczało dziecko migranckie. Rośnie zatem potrzeba rozwoju polityki publicznej w odpowiedzi na tę sytuację.

Główne pytanie badawcze projektu brzmi: Jaka jest rola asystentek/asystentów międzykulturowych w integracji dzieci, młodzieży i rodzin z doświadczeniem migracyjnym? Praca i rola asystentek/asystentów rzadko były do tej pory przedmiotem systematycznych badań naukowych. Większość informacji pochodzi z wiedzy i doświadczenia samych asystentek/asystentów międzykulturowych oraz organizacji pozarządowych współpracujących ze szkołami, w których uczą się dzieci z doświadczeniem migracyjnym. Proponowany projekt wypełni tę lukę w wiedzy naukowej i przyczyni się do rozwoju badań nad polityką społeczną oraz migracjami poprzez: Wniesienie wkładu do debaty na temat roli społeczności lokalnych i ich instytucji (np. szkół) w procesie integracji; Wniesienie wkładu do debaty na temat wielopoziomowego zarządzania polityką integracyjną poprzez skupienie się na relacjach między polityką krajową, polityką samorządów, zaangażowaniem organizacji obywatelskich i wykorzystaniem funduszy europejskich; Przeprowadzenie wstępnego jakościowego badania eksploracyjnego jako punktu wyjścia do przyszłych pogłębionych ilościowych badań polityki publicznej dotyczącej uczniów cudzoziemskich w polskim systemie edukacyjnym.

W projekcie zostaną wykorzystane różnorodne metody badawcze. Badania źródłowe (analiza istniejących danych przygotowanych przez agencje państwowe) zostaną połączone z jakościowymi badaniami terenowymi (obserwacja uczestnicząca, wywiady pogłębione i wywiady grupowe). Na podstawie dwóch celowo wybranych szkół zostanie przeprowadzona analiza studiów przypadku. Wywiady zostaną przeprowadzone z asystentami międzykulturowymi z różnych szkół w Polsce w celu poznania warunków ich pracy oraz ich doświadczeń w realizacji polityki integracyjnej.